

Едельс Самуїл (Маршуе) (* 1555 – † 1632, м. Острог)

Єврейський освітній і культурний діяч, коментатор Талмуда. Народився в Кракові, де закінчив гімназію та Ягеллонський університет. Володів широкими знаннями з філософії та астрології. З раннього дитинства вивчав Талмуд та коментарі до нього, брав участь у створенні єшибота (єврейського навчального закладу) в Кракові та викладав філософію.

У 1592 р. переїхав до Холма, а 1594 р. призначається головним равиним Любліна і ректором місцевої школи равинів. У 1599 р. переїхав до Острога, де отримав посаду головного равина та був обраний ректором школи равинів при *Острозькій головній синагозі*. Вона стала провідною в Європі, а її ректор – лідером талмудистів.

За ініціативою Е. в Острозі була заснована друкарня, яка успішно працювала понад 200 років та була закрита в 1832 р. у зв'язку з тим, що там друкувались матеріали польських повстанців. За свої кошти Е. в 1611-1612 рр. відремонтував синагогу та прибудував до неї жіноче відділення, що перетворило синагогу на найбільшу на Волині. Протягом багатьох століть синагога Острога носила ім'я Едельса. Помер він в Острозі та був похований на місцевому єврейському кладовищі в спеціально побудованому пантеоні.

Література: Андрухов П. 600 імен в історії великої Волині. – Острог, 1993. – С. 48; Бібер М. В пам'ять равинів м. Острога. – Бердичів, 1907. – С. 41-48 (на івриті); Перлштейн А. Описание города Острога // Чтения Общества истории и древностей российских при Московском университете. – Москва, 1847. – № 4. – С. 138;

Финкель Х. Острог – важливий культурний центр // Острог. – Тель-Авів, 1987 (на мові ідиш). – С. 18-20; Шпізель Р. Самуель Едельс (Маршуе) // Острозькі просвітники XVI-XVII ст. – Острог, 2000. – С. 155-159; Эдельс Самуил // Еврейская энциклопедия. – С.-Петербург, 1911. – Т. 16. – С. 154-155; Encyklopedyja powszechna. – Warszawa, 1883. – Т. 4. – S. 6; Kardaszewicz S. Dzieje dawniejsze miasta Ostroga. Materiały do historyi Wołynia. – Warszawa – Kraków, 1913. – S. 117-119.

Рафаель Шпізель

“Ектезис...” (Краків, 1597)

Оригінальний початок заголовку “Ekthesis abo Krótkie zebranie spraw...”

Твір полемічного характеру, спрямований проти Берестейської унії 1596 року. Містив документальні матеріали, у яких висвітлювався хід Берестейського антиуніатського собору 1596 р., наводилися документи, прийняті на ньому. Укладений Е. був в Острозі. Надрукований у Кракові в друкарні антитринітарія Олексія Родецького.

Публікації: Памятники полемической литературы в Западной Руси. – Кн. 3. – С.-Петербург, 1903. – Ствп. 329-376.

Місце зберігання: Україна – Київ (НБУВ).

Каталоги стародруків: Estreicher K. Bibliografia polska: Stulecie XV-XVIII. – Т. 16. – S. 31.

Література: Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 120-121; Kawecka-Gryczowa A. Arianskie oficyny wydawnicze Rodeckiego i Sternackiego. – Wrocław, 1974. – S.155-156.

Петро Кралюк